

Коберник Л.О. Проблема конфліктних форм поведінки в юнацькому віці / Л.О.Коберник / Тези доповідей учасників Міжнар.наук.-практ. конф. “Методологія та технології практичної психології в системі вищої школи”. - К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова МОН України, Поліграф-Центр, 2009. – С.84- 85.

84

Сьогодні зайве доводити, що людина з моменту її існування використовує конфліктні форми поведінки у повсякденному житті. З розвитком суспільства та з виникненням різного роду криз, а в першу чергу, духовної, масштаби прояву такої поведінки просто вражають: від еліти суспільства до дітей на ігровому майданчику. Сучасні педагоги та психологи зіткнулися з проблемою конфліктних форм поведінки серед студентів педагогічних вузів, майбутніх вихователів духовної та моральної культури поведінки та життя наших нащадків.

Перш ніж намагатися вирішити дану проблему потрібно чітко усвідомити: що таке конфліктна форма поведінки, причини її виникнення, види та особливості прояву серед сучасної молоді.

Конфліктна форма поведінки – це такий стиль поведінки людини (фізична, вербальна, непряма агресія, роздратування, негативізм, образа, підозрілість тощо), який детермінує виникнення конфліктів [3].

Аналіз психологічної літератури дає підстави для виявлення різних підходів науковців до обґрунтування чинників впливу на виникнення і розвиток конфліктних форм поведінки, а саме: соціально-психологічних (об’єктивних) та індивідуально-психологічних (суб’єктивних) детермінант (Н.ВГрішина)[2]; внутрішніх і зовнішніх суперечностей (Л.І.Божович)[1]; впливу психологічних властивостей особистості, що акумулюються природними задатками індивіда, його соціальним досвідом й обумовлюються взаємодією суб’єктивних і об’єктивних чинників (Л.О.Петровська, Н.І.Пов’якель, В.І.Ілійчук)[4].

Суперечності, детермінуючи внутрішньоособистісний конфлікт, виступають однією з передумов виникнення конфліктних форм поведінки

(В.П.Бурлачук, Е.О.Донченко, Г.М.Дубчак, К.Левін, Н.І.Непомняща, Т.М.Титаренко, К.Хорні, З.Фрейд та ін.) [3;4].

Обґрунтування об'єктивно-суб'єктивного характеру причин конфліктних форм поведінки є досить продуктивним в процесі визначення способів їхнього попередження, вироблення оптимальної стратегії поведінки людей у типових конфліктах. До числа об'єктивних причин можна віднести головним чином ті обставини соціальної взаємодії людей, що призвели до

85

зіткнення їхніх інтересів, думок, установок тощо. Об'єктивні причини призводять до створення передконфліктної обставини – об'єктивного компонента передконфліктної ситуації. Суб'єктивні причини, як зазначає Н.І.Пов'якель, в основному пов'язані з тими індивідуально-психологічними особливостями опонентів, які призводять до того, що вони вибирають саме конфліктний, а не який-небудь інший спосіб вирішення об'єктивного протиріччя, що склалося [3].

Проведений аналіз психологічної літератури щодо причин виникнення конфліктних форм поведінки свідчить, що в конфлікти з оточуючими вступають, перш за все, люди з негнучким, ригідним характером. Водночас, протилежною властивістю є емпатія. Встановлено, що емпатійні люди, які вміють враховувати думку інших, привітливі, оптимістичні, сердечні, емоційні менше вступають в конфлікти[10]. Ще однією причиною конфліктних форм поведінки може бути стійке прагнення до визнання та поваги оточуючих, прагнення посідати більш престижне і впливовіше місце в групі. Така людина вважає себе головною у всьому, зазвичай не рахується з іншими[3].

Узагальнюючи досліджену літературу з питань класифікації конфліктних форм поведінки нами було виділено такі види: як суб'єктивні чинники, які спроектовуються на оточення (Н.Грішина)[2]; як деструктивні об'єктивні стимули (Л.Петровська)[4]; як прояв акцентуації характеру

(Г.Ложкін, Н.Пов'якель)[3]; як форма задоволення своїх потреб та вирішення ситуації (А.Анцупов); як виконання соціальних ролей (С.Делікатний, Ж.Плотнікова), як стиль поведінки (К.Томас)[3].

На основі проведеного аналізу психологічної літератури з проблеми конфліктних форм поведінки нами було виділено три рівні прояву даної поведінки.

Рівні прояву конфліктних форм поведінки особистості:

1 рівень — **високий** - акцентуований, залежить від типу темпераменту та характеру, сили збудження нервової системи, пов'язаний з вродженими якостями особистості.

2 рівень – **середній** – конфліктна поведінка є наслідком невихованості та педагогічної запущеності особистості, впливу соціального оточення та референтних груп, незнання правил поведінки та конструктивної міжособистісної взаємодії.

3 рівень - **низький** – нестійкий, ситуативний, емоційний. Залежить від настрою особистості, від внутрішніх переживань.

Таким чином можемо зробити висновки про те, що в науці існує безліч підходів щодо виділення різних форм конфліктної поведінки, причин її виникнення. Беззаперечним є той факт, що прояви такої поведінки та внутрішні особливості особистості, а також її соціальне оточення тісно взаємопов'язані.

ЛІТЕРАТУРА

1. Божович Л.И. . Проблемы формирования личности: Избранные психол. труды / Академия педагогических и социальных наук; Московский психолого- социальный ин-т. - М., 1995. - 352 с.

2. Гришина Н.В. К вопросу о предрасположенности к конфликтному поведению. Психические состояния. – Л.:Прогресс, 1981.- 161с.

3. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика. – К. – 2007. – 435 с.

4. Петровская Л.А. К вопросу о природе конфликтной компетентности

// Вестник Московского университета. Сер. Психология. – 1997. – № 4.–С.41-45.